

Waterspiegel

Opinieblad van de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)

Stientje van Veldhoven 'Uitstoot schadelijke stoffen voorkomen'

Een terugblik

Tien jaar Bestuursakkoord Water

Wetgevingsoverleg Water:

Meer ruimte voor investeringen drinkwaterbedrijven

23ste jaargang, nummer 5
december 2020

Colofon

Waterspiegel is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel brengt nieuws, achtergronden en opinies uit de wereld van (drink)water en aanverwante sectoren.

WWW.VEWIN.NL

UITGEVER

Philip Reedijk, Maas Communicatie
Maaskade 38, 3071 NB Rotterdam,
010 – 404 80 41,
www.maascommunicatie.nl

HOOFDREDACTEUR

Arjen Frentz, frentz@vewin.nl

REDACTIE

Arjen Frentz, Hans de Groene,
Amarins Komduur,
Patricia van der Linden,
Philip Reedijk
redactiewaterspiegel@vewin.nl

EINDREDACTIE

Philip Reedijk,
philip@maascommunicatie.nl

FOTOGRAFIE EN

ILLUSTRATIES

Van Beek Images, Maas
Communicatie/Tom Pilzecker,
Vewin, Shutterstock, Hollandse
Hoogte, Dirk Hol, Wim Roefs,
Joost Tuithof, Ruben Timman,
Michelle Muus Fotografie,
Desiree Meulemans, Rijksoverheid.

ABONNEMENTEN

Waterspiegel wordt gratis
toegezonden aan mensen die
beroepsmatig betrokken zijn bij
de watersector. Adreswijzigingen
kunnen worden gericht aan
Vewin, Postbus 90611, 2509 LP
Den Haag. Verzoeken om een
abonnement zijn ter beoordeling
van de hoofdredactie:
redactiewaterspiegel@vewin.nl.

Artikelen uit deze uitgave mogen
worden overgenomen na toestem-
ming van de uitgever. De gebruikte
foto's zijn bedoeld als illustratie en
hoeven niet de beschreven situatie
letterlijk weer te geven. De redactie
heeft zijn uiterste best gedaan om
alle copyright-houders van gebruikt
beeldmateriaal op te sporen. Indien
u meent dat u rechthebbende bent,
kunt u zich bij ons melden.

Waterspiegel wordt verzonden
in een seal van biofolie. Deze
mat-transparante folie is binnen
90 dagen volledig composteerbaar
en mag dus in de GFT-bak.
Biofolie is gemaakt van de
reststoffen van maisproducten en
aardappelzetmeel.

Inhoud

Rob van Dongen nieuwe directeur van Brabant Water 4

Column: Lidwin van Velden 5

'Uitstoot van schadelijke stoffen zoveel mogelijk voorkomen' 6

Tien jaar Bestuursakkoord Water 10

Aanleg warmtenetten: opwarming van drinkwater 16

Nationale Kraanwaterdag groot succes 20

Waterbeeld: Van pachtgrond naar prachtgrond 22

'Terugdringen gewasbeschermingsmiddelen' 23

Wetgevingsoverleg Water en Wadden 24

Nieuwe EU-strategie: aanpak schadelijke chemische stoffen 26

Waterwoordvoerders aan het woord 29

Het Waterpaspoort van Erik Ziengs 34

Achterspiegel: Geef prioriteit aan kwaliteit drinkwaterbronnen 36

Stientje van Veldhoven

'Uitstoot schadelijke stoffen zoveel mogelijk voorkomen'

In de laatste maanden van dit kabinet is er nog een flink aantal watergerelateerde dossiers dat de aandacht opeist van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, Stientje van Veldhoven (D66). Rode draad daarin is de omgang met ongewenste en opkomende stoffen. De drinkwatervoorziening heeft al langere tijd een groeiende last van allerlei ongewenste chemische stoffen in het oppervlakte- en grondwater, de bronnen waaruit drinkwater wordt geproduceerd. Wat zijn de ambities van de staatssecretaris op dit gebied?

Tien jaar BAW

Terugblikken en vooruitkijken

Dankzij het Bestuursakkoord Water (BAW) werken het Rijk, de VNG, het IPO, de Unie van Waterschappen en Vewin sinds 2011 landelijk intensiever en succesvoller samen. Hetzelfde geldt voor de regionale samenwerking tussen de overheden en drinkwaterbedrijven. Goede communicatie, duidelijke verantwoordelijkheden en kosteneffectief samenwerken zijn de destijds afgesproken speerpunten. In 2021 eindigt het BAW. Sander Mager (UvW), Breunis van de Weerd (VNG) en Riksta Zwart (Vewin) blikken terug én kijken vooruit.

WGO Water

'Meer ruimte voor investeringen drinkwaterbedrijven'

In het Wetgevingsoverleg Water en Wadden op 1 december was er, behalve voor thema's zoals waterbeschikbaarheid en de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), veel aandacht voor de WACC-problematiek en een grotere investeringsruimte voor de drinkwaterbedrijven. Verder kwamen de normen voor PFAS in drinkwater in relatie tot de indicatieve niveaus voor ernstige verontreiniging voor PFAS in grondwater aan de orde. Ook werd er gesproken over de recente gerechtelijke uitspraak om het verbod op bestrijdingsmiddelen buiten de landbouw terug te draaien.

Rob van Dongen nieuwe directeur van Brabant Water

In september van dit jaar is Rob van Dongen (50) aangetreden als algemeen directeur van drinkwaterbedrijf Brabant Water NV. Het Brabantse drinkwaterbedrijf maakte de afgelopen maanden kennis met deze ondernemende en resultaatgerichte directeur.

Rob van Dongen: 'De afgelopen tijd heb ik mogen ervaren dat Brabant Water een solide bedrijf is, met betrokken medewerkers. In de toekomst zie ik voor Brabant Water een meer prominente rol op het gebied van duurzaamheid en innovatie. Actuele onderwerpen zoals de toenemende watervraag, waterbesparing en de druk op onze grondstof vragen hierom. Graag zet ik daar, samen met stakeholders en medewerkers, mijn schouders onder.'

Van Dongen neemt een slagvaardige manier van werken mee naar Brabant Water. Hij was jarenlang directeur bij de Antea Group, een internationaal advies- en ingenieursbureau. Een uitgebreid interview met Van Dongen is te lezen in het volgende nummer van de Waterspiegel.

In elke Waterspiegel vragen wij een columnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema. Deze keer is dat Lidwin van Velden, voorzitter van de directie van de Nederlandse Waterschapsbank.

Gepaste financiering voor investeringsopgave drinkwaterbedrijven

Als Nederlandse Waterschapsbank verstrekken we niet alleen financiering aan onze oprichters, de waterschappen, maar van oudsher zijn we ook actief in de drinkwatersector. Beide zijn immers onderdeel van dezelfde waterketen. We streven ernaar al onze klanten te voorzien van een zo goedkoop mogelijke, maar vooral ook passende financiering. Dat wil zeggen dat de financiering (o.a. aflossingsschema en looptijd) zo goed mogelijk aansluit bij de karakteristieken van de investering.

Door het verstrekken van passende financiering beperken we de financiële risico's van onze klanten. Alle leningen aan onze klanten in de publieke sector komen samen in de balans van de bank en die beheren we dagelijks op een professionele manier. Dit doen we vooral door het actief aantrekken van onze eigen financiering op de internationale kapitaalmarkten. Met onze uitstekende kredietwaardigheid kunnen we ons tegen zeer aantrekkelijke tarieven financieren. Ook onder moeilijke omstandigheden, zoals toen de wereld afgelopen maart werd geconfronteerd met COVID-19. We zijn er immers altijd voor onze klanten.

In 2014 zijn we gestart met het uitgeven van duurzame obligaties. Hierbij worden de middelen alleen ingezet voor duurzame en maatschappelijke doeleinden en leggen we uitgebreid verantwoording af aan onze investeerders over de besteding van deze middelen. We hebben inmiddels ruim € 5 miljard aan waterobligaties en bijna € 10 miljard aan 'social bonds' (ten behoeve van de financiering van de sociale woningbouw) uitgegeven. We zijn daarmee de grootste uitgever van duurzame obligaties in Nederland. Met de toenemende aandacht van investeerders voor klimaat en maatschappij is ook de vraag naar duurzame obligaties toegenomen. Dit heeft als effect dat we ons nóg goedkoper kunnen financieren. Daarmee houden we de verduurzaming van Nederland betaalbaar.

De uitgifte van duurzame obligaties weerspiegelt het karakter van de kredietverleningsactiviteiten van de bank en past uitstekend bij de in 2018 vastgestelde strategie van de duurzame waterbank. Onderdeel hiervan is het aanhalen van de banden met de drinkwaterbedrijven. We beschouwen hen, net als de waterschappen, als kernklanten. Drinkwaterbedrijven vervullen een belangrijke maatschappelijke functie en werken volop samen met de waterschappen in het kader van waterbeheer en bij het beheer van de waterkwaliteit.

Om ook in de toekomst een adequate drinkwatervoorziening te kunnen garanderen, moeten de drinkwaterbedrijven fors investeren in hun leidingnetten en zuiveringsinstallaties. Dit zijn langetermijninvesteringen en daar horen langlopende financieringen bij. In de huidige systematiek schrijft de Drinkwaterwet een maximaal toegestane gemiddelde vergoeding voor aan de vermogensverstrekkers, ter voorkoming van 'overwinsten'. Als financier van de drinkwatersector vinden wij het zorgelijk dat drinkwaterbedrijven hierdoor steeds meer bewegen in de richting van korter lopende financiering. Zoals hiervoor gezegd: wij benadrukken als bank juist het belang van passende financiering. Zo voorkomen we dat er onnodig risico's bij onze klanten terechtkomen, terwijl wij die als hun financier juist goed kunnen beheren. Gelukkig heeft de minister toegezegd de berekeningswijze te evalueren. Als bank van en voor de publieke watersector hopen wij op een uitkomst die ons in staat stelt onze rol goed te blijven vervullen.

Foto: www.popuportraits.nl

Lidwin van Velden
voorzitter van de directie van de Nederlandse
Waterschapsbank

‘Uitstoot van schadelijke stoffen zoveel mogelijk voorkomen’

In deze laatste maanden van het kabinet is er nog een flink aantal watergerelateerde dossiers dat de aandacht opeist van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, Stientje van Veldhoven (D66). Rode draad daarin is het omgaan met ongewenste en opkomende stoffen. Wat zijn de ambities van de staatssecretaris op dit gebied?

De drinkwatervoorziening heeft al geruime tijd een groeiende last van allerlei ongewenste stoffen in het oppervlakte- en grondwater, de bronnen waaruit drinkwater wordt geproduceerd. De drinkwaterbedrijven en de waterschappen komen constant nieuwe, onbekende stoffen in hun zuiveringen tegen. Meestal is dan niets bekend over de chemische samenstelling of de gevolgen van zo'n stof voor mens, dier of plant. Het kost nu veel tijd en geld om te ontdekken om welke stoffen het gaat en wat er tegen gedaan moet en kan worden. Dit moet echt anders, vinden de waterketenpartners, maar ook milieu- en consumentenorganisaties.

Wat zijn de prioriteiten van Nederland in het beleid als het gaat om opkomende stoffen in Europa en ons eigen land?

Van Veldhoven: 'Opkomende stoffen zijn stoffen die in het milieu worden aangetroffen, maar waarvan we nog niet weten of ze daar schadelijk zijn. Omdat voor deze stoffen nog geen risicogrenzen zijn vastgesteld, is de eerste vraag: hoe schadelijk is de stof precies? Dat gaat steeds beter omdat we dankzij Europese stoffenwetgeving al veel meer weten over de eigenschappen van stoffen die op de markt worden gebracht en het gevaar dat ze vormen voor onze gezondheid en het milieu. Bedrijven moeten aan het Europees Chemicaliën Agentschap ECHA laten zien hoe stoffen veilig kunnen worden gebruikt voordat de stof op de markt mag worden gebracht. Dat is hele belangrijke kennis om lokaal in te kunnen schatten wat de risico's zijn van de aanwezigheid van een stof in het milieu. Onder REACH bijvoorbeeld is er informatie beschikbaar van meer dan 23.000 stoffen. Hoe eerder nieuwe stoffen in beeld en onderzocht zijn, hoe eerder we eventuele maatregelen kunnen nemen zoals

bijvoorbeeld het aanscherpen van vergunningen. Samenwerkingen zoals de Nederlandse Delta-aanpak Waterkwaliteit, waarbij overheden, kennisinstituten en de industrie de handen ineenslaan, zijn hiervoor van grote waarde.'

'Mijn doel is om de uitstoot van schadelijke stoffen zoveel mogelijk te voorkomen. Daar werken we aan in Europa, door het gebruik van schadelijke stoffen in niet noodzakelijke producten aan banden te leggen, zoals ook is gebeurd met bijvoorbeeld schadelijke weekmakers en loodverbindingen in pvc, asbest en kwik. Hiermee draaien we de kraan zoveel mogelijk dicht. Daarnaast gaat het om stoffen vroegtijdig in het milieu te signaleren, onderzoek te doen en waar nodig maatregelen te nemen.'

Green Deal

Uiteraard is er ook een grote rol weggelegd voor de Europese regelgeving. Zo spreekt de recente Europese Green Deal over een 'toxic-free environment in 2030'. Ook ligt er nu een voorstel van de Europese Commissie om de PFAS-aanpak te laten gelden voor alle PMT-stoffen. Voornemens genoeg dus, maar het gaat nu om concrete invulling en uitvoering.

Hoe kijkt u aan tegen de nieuwe voorstellen vanuit de Europese Commissie voor wat betreft de Green Deal?

Van Veldhoven: 'De Green Deal is een ambitieus nieuw groeiplan om klimaatverandering en aantasting van het milieu tegen te gaan. Voor een gezonde toekomst en voor onze planeet moeten we met elkaar veel zorgvuldiger omgaan met grondstoffen. Een klimaat-

neutrale Europese Unie met een circulaire economie in 2050 is het doel. Recent presenteerde de Europese Commissie haar 'Chemicals Strategy for Sustainability Towards a Toxic-Free Environment'. Deze strategie sluit goed aan bij de inbreng die Nederland heeft geleverd, maar ook bij ons nationale stoffenbeleid en het Nationaal Milieubeleidskader, dat ik net heb uitgebracht. Denk aan het concept van 'Safe en Sustainable Design', dat stelt dat nieuwe chemische stoffen en materialen veilig en duurzaam zijn, van productie tot het einde van de levensduur. Maar ook het bevorderen van innovatie, rekening houden met combinatie-effecten en het voornemen om zorgwekkende stoffen zoals PFAS groepsgewijs te reguleren.'

'Tegelijkertijd spelen chemicaliën een grote rol in onze samenleving en in de overgang naar een duurzame economie. We gebruiken chemische stoffen voor de bereiding van ons voedsel, voor medicijnen, voor het bouwen van huizen, het maken van kleding, en ze komen in vrijwel elk hulpmiddel voor dat we gebruiken om ons welzijn te waarborgen en onze gezondheid en veiligheid te beschermen. Ik vind het heel belangrijk dat deze stoffen geen schade toebrengen aan onze gezondheid en het milieu. Producenten en leveranciers van stoffen en producten zijn hier verantwoordelijk voor. De Chemicals Strategy van de Commissie nodigt ons uit om

goed te kijken hoe deze verantwoordelijkheid om chemische stoffen duurzamer en veiliger te maken moet worden ingevuld. Europa loopt wereldwijd voorop als het gaat om veilig chemicaliënbeheer. Ik ben trots op de actieve bijdrage die Nederland hieraan levert.'

Opkomende stoffen

Het gaat bij opkomende stoffen vaak om PMT-stoffen die door de industrie worden geloosd, veelal met een vergunning. PMT staat voor persistent, mobiel en toxisch; een voorbeeld zijn PFAS. Deze stoffen worden niet afgebroken, bewegen zich makkelijk door het hele milieu en zijn giftig voor flora en fauna en dus ook voor de mens. Het denken over het omgaan met deze stoffen is volop in beweging. Er wordt bijvoorbeeld onderzocht hoe ze in het milieu terecht komen en er worden manieren bedacht om ze te classificeren. Het uiteindelijke doel is om tegen te gaan dat deze stoffen überhaupt in het milieu komen en om in ieder geval te weten wanneer dat gebeurt en wat eraan kan worden gedaan.

In Nederland is de aanwezigheid van PFAS in de bodem en in het oppervlaktewater een groot probleem: welke stappen kunnen we gaan zetten om dit op te lossen?

Van Veldhoven: 'PFAS komen nu nog iedere dag aan alle kanten ons

land binnen. Dat moet fors naar beneden. We kunnen dit niet in ons eentje oplossen en moeten het probleem in heel Europa aanpakken door het gebruik van PFAS aan banden te leggen. Want als PFAS niet gebruikt worden, eindigen ze ook niet in ons milieu. Sinds begin dit jaar werken we samen met Duitsland, Denemarken, Zweden en Noorwegen aan een voorstel om het gebruik van niet-essentiële toepassingen van PFAS te verbieden. Het is voor het eerst dat een grote groep stoffen in één keer wordt voorgesteld voor regulering onder REACH. Naar verwachting wordt het onderbouwde voorstel in de eerste helft van 2022 formeel ingediend bij het Europees Chemicaliën Agentschap ECHA.'

'Ik vind dat we het probleem aan de voorkant moeten aanpakken door de kraan voor PFAS zoveel mogelijk dicht te draaien. PFAS hebben eigenschappen die heel handig zijn in bijvoorbeeld blusschuim of bij maken van regenjassen. Maar toch moeten we ervan af, tenzij het echt niet anders kan. Want deze stoffen breken nauwelijks af in ons milieu en ze kunnen schadelijk zijn voor onze gezondheid.'

Welke mogelijkheden ziet u in Europa als het gaat om het terugdringen van de emissies van PFAS en andere PMT-stoffen en welke rol kunnen de Europese regels voor chemische stoffen uit REACH daarbij spelen?

Van Veldhoven: 'In Europa is brede steun voor het geleidelijk aan banden leggen van PFAS en andere PMT's. Dat werd bijvoorbeeld goed duidelijk tijdens de Milieuraad van juni 2019, waarin de lidstaten de Commissie opriepen om met een actieplan te komen om alle niet-essentiële toepassingen van PFAS te verbieden. Ook de nieuwe Chemicaliën Strategie van de Europese Commissie is een

goed voorbeeld van deze ambitie. De Commissie stelt voor om drie nieuwe categorieën Substances of Very High Concern (SVHC) op te nemen onder REACH: hormoonverstorende stoffen, persistente, mobiele en toxische stoffen en zeer persistente en zeer mobiele stoffen. SVHC's worden in Nederland automatisch aangemerkt als Zeer Zorgwekkende Stoffen en komen daarmee onder het strengste emissieregime. Voor deze stoffen geldt dat nul-emissies het doel moet zijn door uitstoot geheel te voorkomen of door de emissies steeds verder terug te brengen.'

Veelbelovende initiatieven

De drinkwatersector is tot nu toe tevreden over de aanpak van de minister en de staatssecretaris. Er zijn flinke stappen gezet om lozingen verder te reguleren via vergunningen. Ook op het gebied van geneesmiddelen, cosmetica en schoonmaakmiddelen zijn veelbelovende initiatieven uitgerold, zoals de Ketenaanpak medicijnresten uit water. Een ander probleemgebied waar de drinkwaterbedrijven veel last van ondervinden, zijn de bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw. Hiervoor heeft de regering in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 de ambitie uitgesproken om in 2030 nagenoeg geen uitspoeling van deze middelen naar de bodem en het water te hebben.

De Europese Commissie heeft in haar 'chemicals strategy' vastgelegd dat alle PMT-stoffen in REACH als gevaarlijk worden geclassificeerd. Nederland zou wat de watersector betreft dit streven moeten ondersteunen.

Een enorme prestatie met ruimschoots behaalde doelstellingen

Tien jaar Bestuursakkoord Water

Dankzij het Bestuursakkoord Water (BAW) werken het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin) sinds 2011 intensief en succesvol samen en geldt hetzelfde voor de samenwerking tussen de overheden en drinkwaterbedrijven in de regio. Goede communicatie, duidelijke verantwoordelijkheden en kosteneffectief samenwerken zijn de destijds afgesproken speerpunten. In 2021 eindigt het BAW. Wij kijken terug op tien jaar BAW met Sander Mager, portefeuillehouder Waterkwaliteit bij de Unie van Waterschappen en lid van het dagelijks bestuur bij waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Breunis van de Weerd, lid VNG-adviescommissie water (VNG) en burgemeester van Nunspeet, en Riksta Zwart, lid van het Bestuur van Vewin en directeur Waterbedrijf Groningen. Maar bij een terugblik hoort, zeker zo aan het eind van 2020, ook een vooruitblik. Hoe zien zij de toekomst voor zich, zonder het huidige BAW?

Sander Mager, UvW.

Wat heeft het Bestuursakkoord Water uw organisatie en de Nederlandse waterwereld in het algemeen opgeleverd?

Sander Mager (UvW): 'Ik vind dat we heel erg trots mogen zijn op wat we als sector hebben bereikt via het Bestuursakkoord Water. Van tevoren hebben we drie doelstellingen geformuleerd: minder kosten, betere kwaliteit en minder kwetsbaarheid. Die doelen hebben we ruimschoots gehaald. Met name de bereikte doelmatigheid, dus veel lagere (meer)kosten, springt echt in het oog. Ook zie ik dat er in de regio een hele goede samenwerking tussen deze waterpartners is ontstaan. Die gaat gewoon door na het Bestuursakkoord Water!'

Wat zijn de factoren die samenwerking tussen waterpartners tot een succes maken?

'We zijn waterpartners; we delen een verantwoordelijkheid en spreken voor een belangrijk deel ook dezelfde taal. Het is ons erg goed gelukt om hele duidelijke afspraken te maken over de resultaten, maar ook over welke maatregelen we gingen treffen om onze ambities vorm te geven. De balans tussen deze twee componenten was cruciaal.'

'Het is en blijft mensenwerk. We kunnen met elkaar heel mooi een akkoord opstellen, maar het gaat om de gedrevenheid waarmee wij het vervolgens in de praktijk brengen. Dan zie ik vervolgens dat zowel de bestuurlijke als de ambtelijke partijen er echt voor gegaan zijn. Veel van de complimenten zouden dan ook aan hen gericht moeten zijn. De sleutel tot succes is geweest: onze passie om dit met elkaar te willen en te doen. We kunnen in Nederland heel goed een beleid maken, maar wat ik zo leuk vind aan onze watersector, is dat wij allemaal doeners zijn. Er heerst een 'handen uit de mouwen'-mentaliteit.'

Wat zijn de wateruitdagingen van nu en de nabije toekomst?

'Dat is wel een hele mooie, maar ook een brede vraag. Tien jaar geleden ging het heel erg over efficiency in de keten met een focus op kostenverlaging. Maar onze uitdagingen nu gaan niet zozeer om kostenstijging, maar hebben meer te maken met de klimaat-

verandering en hoe we daarmee omgaan in ons watersysteem. Dat is waar iedereen zich op dit moment grote zorgen over maakt. Dat we ons hele watersysteem moeten omvormen van zoveel mogelijk water snel afvoeren naar zo lang mogelijk veel water vasthouden. Dan heb ik het niet alleen over oppervlaktewater, want de relatie met grond-, drink- en industriewater is daarbij natuurlijk evident aanwezig. Iedereen vraagt zich af of de droogte van de afgelopen tijd een indicatie is dat we echt aan de grenzen van ons systeem zijn gekomen.'

'We moeten ook steeds meer nadenken over hoe de watercyclusgedachte in Nederland eruitziet. Hoe zorgen we dat het water zich echt in een cirkel, in een cyclus blijft bewegen? Ik ben van mening dat we moeten nadenken over het water dat de waterschappen zuiveren in de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Kunnen we dat ook niet meteen geschikt maken voor toepassing in de industrie of de landbouw? Met het concept van de Waterfabriek zetten we hier stappen mee.'

'Bij 'mijn' waterschap Amstel, Gooi en Vecht hebben we een probleem met zout kwelwater. Als we dat wegpompen uit de ondergrond zodat het niet meer het oppervlaktewater bereikt, kan ons dat mogelijk helpen om de waterkwaliteit te verbeteren. Kunnen we dan meteen diezelfde bron gebruiken voor drinkwater? Op die manier kijken we veel meer vanuit een watercyclusgedachte om het water in Nederland zo duurzaam mogelijk te gaan gebruiken. Dat zijn de uitdagingen voor de toekomst.'

Maar klimaatadaptatie is, in mijn overtuiging, echt het leidende vraagstuk. Bij Amstel, Gooi en Vecht hebben we het BOWA, het Bestuurlijk Overleg Water. Je ziet hier ook dat de focus op de (afval-) waterketen is verbreed naar klimaatadaptatie. Ons veranderende klimaat raakt niet alleen aan waterveiligheid, maar ook aan waterkwaliteit, energietransitie, circulaire economie en ruimtelijke ordening. Dat zijn steeds meer de vraagstukken waar alle drie de waterpartners – waterschappen, drinkwaterbedrijven en gemeenten – zich mee bezighouden.'

Vewin wil de verworvenheden van het Bestuursakkoord Water (BAW) behouden en wil met de partners nieuwe afspraken maken over nieuwe uitdagingen. Het huidige Bestuursakkoord Water en de aanvullende BAW-afspraken zijn succesvolle instrumenten gebleken en lopen eind 2020 af. De gestelde kostenbesparingsdoelen zijn behaald en er zijn grote stappen gezet op het gebied van de kwaliteit van dienstverlening en het verminderen van de (personele) kwetsbaarheid. De samenwerking tussen gemeenten, provincies, waterschappen en drinkwaterbedrijven is geïntensiveerd en biedt de burger en de waterpartners veel voordeel, inzicht en spin-off. De gezamenlijke opgaven zijn groot en urgent, bijvoorbeeld ter verbetering van de waterkwaliteit, waterkwantiteit, ordening van de drukte in de ondergrond, grote investeringsopgaven in de infrastructuur van de waterketen, klimaatopgaven en circulariteit. Wateropgaven kunnen niet meer sectoraal worden opgelost. Daarom is het van belang dat oplossingen niet in deelsystemen worden bedacht, maar dat wordt gestreefd naar de laagste maatschappelijke kosten en doelmatige en duurzame waterketens en watersystemen. Vewin is groot voorstander van een vervolg op het Bestuursakkoord Water. De totstandkoming van nieuwe afspraken tussen de partners vraagt om actieve regie, stimulering en facilitering van de minister van IenW.

Wat zijn daarbij de tussen de waterpartners gedeelde belangen?

‘Ik gaf het net al een beetje aan. Het is het zoeken naar duurzame oplossingen. Of zoals sommige mensen het noemen: ‘volhoudbare oplossingen’. We vragen ons terecht af hoelang het huidige systeem nog in stand kan worden gehouden in het licht van de klimaatverandering en de toenemende vraag naar schoon water. Dat is, denk ik, het grootste gedeelde belang. Dat vraagt om een robuust regionaal systeem en om afstemming tussen maatregelen. Natuurlijk blijven lasten daarbij ook een vraagstuk. Maar de kernopgave is volhoudbare duurzame oplossingen.’

Wat is de meerwaarde van een gezamenlijke aanpak van de wateruitdagingen? Wat zijn de valkuilen?

‘Simpelweg is het zo dat je als één partij dit soort uitdagingen gewoon niet aankunt. We hebben elkaar daarin keihard nodig. Als we grondwater blijven onttrekken, zonder na te denken over hoe we ervoor zorgen dat er ook weer voldoende water in de bodem infiltrereert, dan hebben we met elkaar een probleem. Als we niet meer werken aan het voorkomen van het vervuilen van de bron, hebben heel veel verschillende partijen een probleem. Dus ja, de realiteit is dat we het niet zonder elkaar kunnen.’

‘Er zit veel synergie tussen de verschillende waterpartners. Ik denk dat je alleen samen de complexiteit goed kunt zien en dat je elkaar dus nodig hebt om verder te komen. Of dat nu gaat over samen innoveren, over kennis delen of over elkaar leren kennen. Weten waar je tegenaan loopt en weten wat je belangen zijn. Weten met wie je bezig bent op welk gebied en met welke projecten. En hoe we die slim op elkaar af kunnen stemmen.’

Hoe zou de gezamenlijke aanpak, ontstaan uit het BAW, bestendig kunnen worden?

‘We hebben gezegd dat er wat ons betreft geen nieuw Bestuursakkoord hoeft te komen dat weer gericht is op kostenbesparing. Wel willen wij dat de regionale samenwerking blijft doorgaan. We zien daarbij ook dat de strategische wateropgaven in het licht van klimaatverandering heel veel bestuurlijke samenwerking vragen, ook op koepelniveau. Dus ik vind dat het gesprek vooral moet gaan over hoe we vanuit die urgentie voor verandering de samenwerking nog beter kunnen vormgeven. Ik vind het heel erg belangrijk dat kostenefficiëntie daarin niet leidend is, maar: hoe realiseren we met elkaar een duurzaam en klimaatadaptief watersysteem in Nederland?’

‘Er zijn veel uitdagingen voor de waterpartners. Zoveel dat het verstandig is om daarbij samen goed na te denken over hoe we deze vraagstukken goed op onze ‘eigen tafel’ houden. En ook over hoe wij ze op de tafels van anderen krijgen. Zeker als het gaat over ruimtelijke adaptatie en de regelgeving in Europa. Ik denk dat we veel meer uit een brede integrale blik moeten werken: hoe kunnen we onze verschillende belangen en gezamenlijke verantwoordelijkheid echt omzetten in collectieve doorzettingskracht?’

Duurzaam Valkenburg

Valkenburg is een mooi voorbeeld van hoe het BAW bedoeld is: integratie en samenwerking in de waterketen met kennisuitwisseling, waarbij de waterketen vanuit de maatschappelijke opgave beschouwd wordt.

De gemeente Katwijk wil al jaren een van de duurzaamste dorpen in Nederland realiseren. Hiervoor lijkt Valkenburg met 5.600 wooneenheden een zeer geschikte locatie. De samenwerkende partijen realiseren zich dat duurzaamheid meer is dan de energietransitie alleen. Daarom is de samenwerking tussen de gemeente Katwijk, het Hoogheemraadschap van Rijnland en drinkwaterbedrijf Dunea tot stand gekomen vanuit het BAW en vanuit de samenwerking in de waterketen.

Momenteel zoeken de partijen naar duurzame oplossingen in sanitatie, aquathermie en drinkwaterbesparing. In deze integrale aanpak lijken deze thema's onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zo kan drinkwaterbesparing leiden tot een ander sanitatieconcept, dat weer een rol kan spelen in het terugwinnen of vasthouden van energie (TEA). Ook wordt samengewerkt met ontwikkelaar Bouwfonds Property Development en grondeigenaar Rijksvastgoedbedrijf. Zonder deze partijen is een integrale oplossing niet mogelijk en bestaat de kans dat het uiteindelijke resultaat en de kosten kunnen tegenvallen.

Wat heeft het Bestuursakkoord Water uw organisatie en de Nederlandse waterwereld in het algemeen opgeleverd?

Breunis van de Weerd (VNG): 'Dat heeft een enorme financiële besparing opgeleverd en een veel betere samenwerking binnen de hele 'waterwereld'. En met de besparing bedoel ik echt driekwart miljard euro per jaar die we minder hebben uitgegeven. Dat is echt heel veel geld. Daarnaast zijn door de kennismaking en de samenwerking met elkaar de verhoudingen heel anders komen te liggen. Zo'n vijftien jaar geleden had je nog de situatie 'gemeenten versus de waterschappen'. Dat gebeurt nu veel minder. We zoeken elkaar op, gaan met elkaar in gesprek en bekijken samen hoe we vraagstukken kunnen oplossen. Hiermee hebben we met elkaar een wezenlijk andere basishouding gekregen.'

Wat zijn de factoren die samenwerking tussen waterpartners tot een succes maken?

'Wat ik in de eerste plaats heb geleerd van de samenwerking, is dat wij een gemeenschappelijk doel hebben met elkaar. Dat doel was: besparen. In je eentje binnen de sector lukte dat niet. Maar met elkaar kregen we heel veel voor elkaar. We bespraken onderling waar we tegenaan liepen en hielpen elkaar. Dat leidde uiteindelijk tot forse besparingen. Het elkaar leren kennen, tilden we op een bepaald moment naar een hoger niveau: we kregen ook vertrouwen in elkaar waardoor je elkaar vaker opzoekt. Het leren kennen en het vertrouwen in elkaar is dus ook een belangrijk facet geweest.'

'Op landelijk niveau was weliswaar een doel bepaald, maar niet hóé wij de weg daarnaartoe moesten invullen. Dat hebben wij zelf vormgegeven. Die ruimte heeft erg bijgedragen aan het succesvolle resultaat, omdat iedereen zijn inbreng had en er daardoor niemand de hakken in het zand zette. We hadden een afspraak met elkaar en daaraan werkten we met elkaar. Dat was overigens niet vrijblijvend, er zat wel een lichte dwang achter. Dat heeft goed uitgepakt.'

Wat zijn de wateruitdagingen van nu en de nabije toekomst?

'De vraagstukken waar we nu voor staan, wil ik graag samenvatten in twee hoofdgroepen: de klimaatadaptatie en de waterkwaliteit. Bij klimaatadaptatie horen droogtebestrijding, overstromingen, zeespiegelstijging en hittestress in de woonwijken. Dat is een enorme uitdaging. Bij waterkwaliteit denk ik aan medicijnresten, nieuwe stoffen in het water, natuurkwaliteit met de nutriëntendiscussie en de drinkwaterkwaliteit.'

Wat zijn daarbij de tussen de waterpartners gedeelde belangen?

'Ik vind dat een hele mooie en belangrijke vraag. We moeten hiervoor kijken naar het toekomstperspectief op gebieden zoals leefbaarheid, veiligheid, een schoon milieu en kosten. Hier hebben alle burgers van Nederland belang bij, dus ook alle waterpartners.'

'De gezamenlijke inbreng van de waterpartners kan bijdragen aan deze thema's. Op het moment dat je met elkaar een commitment hebt, kijk je wat jouw bijdrage als partner is, in het geheel. Als ik veiligheid als voorbeeld neem: daar hebben we allemaal baat bij. Of je nu op de Veluwe woont of in een polder. Iedere overheidspartij heeft daar zijn eigen inbreng in.'

Breunis van de Weerd, VNG.

Wat is de meerwaarde van een gezamenlijke aanpak van de wateruitdagingen? Wat zijn de valkuilen?

'Als we praten over samenwerken, zeg ik altijd: 'Samen kom je verder'. Binnen de ingewikkelde samenleving waarin wij leven, merk ik dat het op zich niet slecht gaat wanneer iedere partij zijn eigen ding doet. Maar als je samen met collega's van je sector gaat nadenken, zie je nieuwe mogelijkheden ontstaan, die je in je eentje niet zou hebben. Dat biedt een stuk meerwaarde. De valkuil is wel dat het langer duurt. Want samen kom je verder, maar alleen ga je sneller. Dat is nu eenmaal zo. Je moet met mensen in gesprek en de ene wil de ene kant op en de ander wil de andere kant op. Maar als je dat niet doet en er nooit aan begint, dan kom je er ook nooit. Dat hoort bij het proces om tot mooie resultaten te komen.'

Hoe zou de gezamenlijke aanpak, ontstaan uit het BAW, bestendig kunnen worden?

'Mijn idee hierover is dat we er niet aan ontkomen om op landelijk niveau gezamenlijke toekomstdoelen te formuleren. Met doelen bedoel ik: leefbaarheid, veiligheid, schoon milieu en kostenverlaging. Deze vervolgens met elkaar uitwerken en dan schouder aan schouder ermee aan de slag. Wel moet iedereen helder hebben wat zijn bijdrage is en wat er van hem of haar wordt verwacht.'

'Aan de waterbedrijven wil ik mijn waardering uitspreken; de sector heeft grote stappen gezet. Ik ben erg tevreden met de rol die zij hebben gepakt. Tot zo'n vijftien jaar terug had deze sector toch een heel eigen cultuur en dynamiek. Op koepelniveau kwamen we elkaar soms wel eens tegen in Den Haag. Nu weten we elkaar te vinden, wisselen we kennis uit en kijken we in elkaars keuken. Er is een heel andere cultuur ontstaan, dat werkt heel fijn.'

Riksta Zwart, Vewin en WBG.

Wat heeft het Bestuursakkoord Water uw organisatie en de Nederlandse waterwereld in het algemeen opgeleverd?

Riksta Zwart (Vewin en WBG): 'Als ik aan het BAW denk, denk ik aan de drieslag: veiligheid tegen overstromingen, goede kwaliteit van drinkwaterbronnen en voldoende zoet water, zeker met het oog op onze droge zomers van de afgelopen jaren. Als we kijken naar de hoeveelheid aandacht die we hieraan hebben besteed en op welk niveau we nu zitten, in vergelijking met waar we eerst stonden, zie je dat er een hele grote slag is gemaakt. In bewustwording én in verbinding. Het gaat niet alleen om zakelijke aspecten zoals efficiëntie en bezuinigingen, maar ook om de kwaliteit van onze besluiten en hoe we zaken bereiken. Dat we transparant zijn voor alle partijen in hoe wij dat doen. Hierin hebben we landelijk hele belangrijke stappen gezet. Daardoor zien we ook meteen wat er nog nodig is en waar onze gezamenlijke uitdagingen liggen. De ontwikkelingen van de laatste jaren laten zien dat wij voor nog grotere uitdagingen staan, zoals klimaatverandering, antropogene druk op drinkwaterbronnen, watertransitie, het langer vasthouden van water, aanvulling grondwaterbronnen en waterbewustwording.'

'We zijn al ver gekomen, maar zijn ook op een volgend niveau van uitdagingen beland waar juist dat samenwerken nóg meer van ons gaat vragen. Niet alleen qua aandacht en geld, maar ook op het gebied van integraal denken en doen. Over de grenzen van onze organisaties heen. Ja, dat is best een uitdaging! Ik noem het: het ontschotten van de wateropgaven. Dat vraagt transitievaardigheden: echt anders denken en doen.'

'Vanuit mijn eigen organisatie Waterbedrijf Groningen zeggen wij tegen iedereen die op het punt staat om een besluit te nemen rondom het ruimtelijke domein: 'Heb je gedacht aan het waterbelang?', 'Is er voldoende water?', 'Komen onze toekomstige bronnen of de

kwaliteit van het water in het geding door jouw besluiten?'. Wij hebben dit ook opgenomen in ons beleid. Wij denken na over oplossingen en werken constant aan bewustwording. Wij willen zelf heel gedreven zijn op dit vlak. Maar we willen ook dat alle andere partijen, zoals gemeenten en provincies, daarvan doordrongen zijn. Het is tenslotte een gezamenlijke opgave. De grootste transitie is toch wel die omslag naar een toekomstbestendige waterhuishouding. Dat is echt de allergrootste uitdaging voor de komende jaren.'

Wat zijn de factoren die samenwerking tussen waterpartners tot een succes maken?

'Ik denk dat het de transparantie is rondom de opgave die wij allemaal hebben. We leggen onze belangen naast elkaar en zijn in staat om met elkaar doelstellingen te realiseren. Ik vind het heel waardevol dat dit over de grenzen van alle organisaties heen gaat. Regionaal zijn de uitdagingen ook nog eens heel erg verschillend. We weten elkaar ook landelijk te vinden. We luisteren écht naar elkaar en kijken vervolgens hoe we het gaan aanpakken. Dat vind ik toch wel het allerbelangrijkste. Als je samen iets wilt realiseren, lukt dat alleen als je het er samen over eens bent dat je het ook allebei wilt.'

Wat zijn de wateruitdagingen van nu en de nabije toekomst?

'Wat echt een uitdaging is, is voldoende water van de juiste kwaliteit en het juiste watergebruik voor de juiste toepassing. En hoe realiseer je dat met al die infrastructuur? Dat is echt complex. Dat zijn veel uitdagingen, zeker ook door de klimaatverandering. Ook is er veel gaande in de ondergrond, met alle andere transitie die er spelen. Maar we nemen als Waterbedrijf Groningen onze verantwoordelijkheid in deze uitdagingen. Een mooi voorbeeld hierin is de ontwikkeling van duurzame industriewatervoorziening in Groningen. Hiermee wordt een alternatief voor drinkwater geboden voor de industrie.'

Duurzame watervoorziening Noordoost-Groningen

Waterbedrijf Groningen en industriewaterdochter North Water werken gezamenlijk aan de duurzame versteviging van de watervoorziening in Noordoost-Groningen. Er wordt een nieuwe industriewaterzuivering gerealiseerd op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) in Garmerwolde. Ook komt er een nieuw transportleidingtracé voor industriewater, vanaf Garmerwolde via Appingedam richting de Eemshaven. Waterbedrijf Groningen legt gelijktijdig een nieuwe drinkwaterleiding aan en zorgt daarmee voor een robuuste drinkwaterinfrastructuur voor het leveringsgebied Noordoost-Groningen.

Duurzame keuzes

Met de nieuwe industriewaterzuivering wordt voorzien in de toenemende vraag naar water vanuit Noordoost-Groningen. De keuze voor het rwzi-terrein van waterschap Noorderzijlvest is een gezamenlijke duurzame keuze. Vanaf hier is voldoende oppervlaktewater van goede kwaliteit uit het Eemskanaal beschikbaar als bron voor industriewater. Daarmee blijven drinkwaterbronnen behouden voor de drinkwatervoorziening. Momenteel vindt een verkenning naar nadere samenwerking plaats; voor hergebruik van het gezuiverde afvalwater van de rioolwaterzuivering (effluent). Resultaat van deze effectieve samenwerking in de waterketen: een duurzame industriewatervoorziening, voldoende water op maat zónder invloed op de drinkwatervoorziening en hergebruik van effluent.

‘Het is een gegeven dat de waterkwaliteit van drinkwaterbronnen achteruitgaat omdat er steeds meer antropogene stoffen in onze bronnen voorkomen. Om de eigen drinkwaterbronnen te beschermen moet je lokaal met alle regionale stakeholders in gesprek en afspraken maken. Daarnaast is natuurlijk de landelijke wet- en regelgeving belangrijk voor de bescherming van bronnen.’

‘Wij zijn trots op de superkwaliteit van het drinkwater uit de kraan. Maar daarvoor hebben wij een goede kwaliteit van onze bronnen nodig. Willen we dit in de toekomst behouden, dan moeten we daaraan blijven werken. De hoeveelheden en kwaliteit van het water staan blijvend onder druk, want we leven in een dichtbevolkt land met veel bedreigingen voor de kwaliteit van ons water.’

Wat zijn daarbij de tussen de waterpartners gedeelde belangen?

‘We sleutelen natuurlijk letterlijk allemaal aan dezelfde waterketen. Het zou dus heel raar zijn om in territoria en schotten te denken. Het is niet van ‘Ik doe de zuivering en jij doet de rioleringen’. De keten is met elkaar verbonden en de klanten hebben te maken met alle waterketenpartners. De gedeelde belangen zijn er gewoon en we beïnvloeden elkaar aan alle kanten. We willen de beste kwaliteit en continuïteit bieden, tegen de laagste maatschappelijke kosten, dat is onze opdracht! Dat is de rode draad die alle partijen bindt: de

provincie, de waterschappen, de gemeenten en wij als drinkwaterbedrijven.’

Wat is de meerwaarde van een gezamenlijke aanpak van de wateruitdagingen? Wat zijn de valkuilen?

‘De gezamenlijke opgaven zijn groot en urgent, bijvoorbeeld ter verbetering van waterkwaliteit, waterkwantiteit, ordening van de drukte in de ondergrond, grote investeringsopgaven in de infrastructuur van de waterketen, klimaatopgaven en circulariteit. Wateropgaven kunnen niet meer sectoraal worden opgelost. Daarom is het belangrijk dat oplossingen niet in deelsystemen worden bedacht, maar dat wordt gestreefd naar doelmatige en duurzame waterketens en watersystemen. We versterken elkaar in de aanpak van de wateruitdagingen en daarmee komen we heel ver. Onze meerwaarde is dat alle kennis en kunde van alle partijen wordt ingebracht.’

Hoe zou de gezamenlijke aanpak, ontstaan uit het BAW, bestendig kunnen worden?

‘Wij zijn er, vanuit de drinkwatersector, een ontzettend grote en enthousiaste voorstander van om met deze efficiënte gezamenlijke aanpak verder te gaan. We hebben een hele mooie basis gelegd en afspraken gemaakt. Juist nu het complexer wordt, moeten we elkaar goed ‘vasthouden’ om vooruitgang te boeken.’

‘De stevige positie van het Rijk helpt hierbij. Het is ontzettend fijn als een gezaghebbende landelijke partij het belang van het BAW inziet en ons daarin ondersteunt. Dit motiveert ons om verder te gaan en ook die soms moeilijke stappen te zetten. Een mooie extra opbrengst is dat er soms onverwachte partijen opstaan, die het belang van water nog eens onderstrepen, zoals klanten. Zij zijn voor ons belangrijke ambassadeurs.’

Betere waterkwaliteit in Schone Maaswaterketen

Goede waterkwaliteit is een thema dat drinkwaterbedrijven en waterschappen verbindt. Gezamenlijk onderzoek naar een techniek om medicijnresten uit afvalwater te verwijderen (poederkooldosering) vormde de start van de samenwerking tussen enkele drinkwaterbedrijven, waterschappen, Rijkswaterstaat en het ministerie van IenW.

Inmiddels is het initiatief uitgegroeid tot een samenwerking gericht op een gezamenlijk actieplan om organische microverontreinigingen in het Maasstroomgebied te verminderen. Aandacht voor aanpak bij de bron en samenwerking met de industrie en het buitenland leveren een totaalplaatje van de problematiek op. Het afstemmen van meetprogramma's, beter zicht op (in)directe lozings en informatie en kennis delen via de Atlas Schone Maaswaterketen ondersteunen het totaalplaatje verder. Intensieve samenwerking zorgt ervoor dat partijen elkaar beter leren kennen en beter zicht op elkaars belangen hebben. Zo kunnen de waterketenpartners samen bouwen aan een concreet actieplan om de waterkwaliteit te verbeteren.

Gevolgen energietransitie voor drinkwaterinfrastructuur

Aanleg warmtenetten: opwarming van drinkwater

In het Klimaatakkoord staan de maatregelen die zullen worden genomen om de klimaatdoelstellingen te realiseren. De Klimaatwet – die is verbonden met de energietransitie – bevat harde eisen over de verduurzamingsopdracht tot 2050. Daardoor zullen er onder andere snel flink veel warmteleidingen aangelegd moeten worden. Wat zijn de gevolgen hiervan voor drinkwaterleidingen? Ralph Beuken, onderzoeker Waterinfrastructuur bij KWR, geeft antwoord. ‘Op straatniveau kan de impact van warmtenetten groot zijn.’

‘HOE KLEINER DE LEIDING IS, DES TE GROTER DE KANS OP OPWARMING’

Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft berekend wat op basis van de laagste maatschappelijke kosten per gebied de beste oplossing is voor verduurzaming. Op een kaart van Nederland is dan op wijkniveau de energietransitie zichtbaar zoals die in de doelstelling is neergelegd. Waar komen de warmtenetten en waar zou dat kunnen conflicteren met de drinkwaterleidingen? Ralph Beuken (KWR): ‘Die conflicten zitten op twee aspecten. Als je warmtenetten in de bodem brengt, dan kan dat gevolgen hebben voor de drinkwatertemperatuur in nabijgelegen leidingen; die mag wettelijk niet boven de 25 graden Celsius komen. Deze mogelijke opwarming komt bovenop de opwarming die al plaatsvindt door klimaatverandering en door andere warmtebronnen zoals riolen, laadpalen en elektriciteitskabels. Maar het blijkt dat warmtenetten de grootste impact hebben. Het andere aspect betreft de uitrol van de warmteleidingen. Dat zal leiden tot grootschalige aanlegprojecten, waarbij drinkwaterbedrijven soms over moeten gaan tot vervroegde vervanging van drinkwaterleidingen, met alle bijkomende kosten van dien.’

Hele traject

De opwarming van drinkwater moet integraal worden bekeken, over het hele traject van pompstation tot aan de kraan. ‘De grote transportleidingen liggen grotendeels in het buitengebied, daar gebeurt niet zoveel’, aldus Beuken. ‘Maar op de kleinere distributieleidingen die in elke straat liggen, kan de impact van warmtenetten groot zijn. Bij ruim opgezette straten is er vaak nog wel wat ondergrondse ruimte om oplossingen te bedenken. Bij oudere of juist jonge wijken die compacter zijn gebouwd, is het moeilijker om

Klimaatakkoord

Nederland staat voor een enorme opgave om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren om de gevolgen van klimaatverandering binnen de perken te houden. In juni 2019 heeft het kabinet het Klimaatakkoord aangeboden aan de Tweede Kamer. Dit akkoord bevat een omvangrijk pakket aan afspraken, maatregelen en instrumenten die de totale Nederlandse CO₂-uitstoot in 2030 met ten minste 49% moet terugdringen ten opzichte van 1990. Om dit doel te halen is een energietransitie nodig met een omvangrijke maatschappelijke impact. In het Klimaatakkoord staat dat het gebruik van aardgas aanzienlijk gereduceerd zal worden, terwijl de productie van hernieuwbare energie vijfvoudig wordt. Deze ontwikkelingen zullen grote gevolgen hebben op de boven- en ondergrondse ruimtelijke inrichting, en daarmee ook op de drinkwaterinfrastructuur.

Belangrijke componenten van de energietransitie zijn onder andere de aanleg van warmtenetten, de verzwaring van het elektriciteitsnet en de aanleg van oplaadpunten voor elektrische auto’s. Een groot deel van deze ingrepen vindt plaats in de bodem, wat direct of indirect gevolgen zal hebben voor de levering van drinkwater. Ontwikkeling van nieuwe warmtebronnen in de bodem, op de grond of in de woning kan leiden tot opwarming van drinkwater in het leidingnet. Dit kan tot gevolg hebben dat niet meer kan worden voldaan aan de wettelijke eis om drinkwater te leveren met een temperatuur die lager is dan 25 °C.

Daarnaast zullen de werkzaamheden in de ondergrond leiden tot grootschalige herstructurering van de ondergrondse infrastructuur. Dit zal invloed hebben op de operaties en het vervangingsbeleid van drinkwaterbedrijven. KWR heeft op verzoek van Vewin onderzoek gedaan om deze effecten van de energietransitie op de infrastructuur voor de drinkwatervoorziening in beeld te brengen.

Ralph Beuken, onderzoeker Waterinfrastructuur, KWR.

‘HET PERFECTE SAMENWERKINGS- MODEL IS NOG NIET GEVONDEN’

voldoende ruimte te vinden. De distributieleidingen vertakken zich naar de aansluitleidingen die elke woning voorzien van drinkwater. Hoe kleiner de leiding is, des te groter de opwarming. Maar ook warmteleidingen tappen af naar woningen. Er zijn dus conflicten op distributieniveau én aansluitniveau: in beide gevallen kunnen drinkwater en warmte te dicht bij elkaar in de grond komen te liggen. Daarnaast zijn er nog zeer veel punten waar de aansluitleiding voor drinkwater een distributieleiding voor warmte kruist. Al met al zijn er dus zeer veel plekken in het net waar opwarming van het drinkwater kan plaatsvinden.’

Complex gebeuren

Ook in de woning kan opwarming plaatsvinden. Beuken: ‘In nieuwe woningen zit de watermeter tegenwoordig in de meterkast, maar daar bevindt zich vaak ook een afleverset voor de warmte. Dus ook daar kan opwarming optreden. Verder kan dat tevens gebeuren in de binnenleidingen in woningen. Dus het opwarmingsprobleem is een heel traject; van het pompstation tot aan de keukenkraan.

Het is een heel complex gebeuren, waarbij het belangrijk is om het geheel te blijven bezien.’

Samenwerken

‘Als de warmteleidingen aangelegd worden, moeten de straten open. Het tempo waarmee dat gebeurt, heeft alles te maken met de ambitie van de energietransitie: haast is geboden! In veel gevallen worden bij de aanleg van warmtenetten ook de drinkwaterleidingen en de riolering vervangen. Daarin wordt wel steeds vaker samengewerkt. Maar dat is ook wel eens lastig; samenwerken waarbij iedere partij voordeel heeft, lukt vaak wel. Maar als een partij te veel moet toegeven, ligt het moeilijker.’

Welke consequenties zal de energietransitie hebben voor drinkwaterinfrastructuur en drinkwaterbedrijven?

‘De gemeenten moeten uiterlijk volgend jaar hun Transitievisie Warmte opstellen. Dus het is belangrijk dat de drinkwaterbedrijven vooral actief bij de gemeenten naar de plannen informeren en aangeven dat drinkwater daarvan last kan hebben. Vaak zijn de traditionele contactpersonen de mensen die in de ondergrond werken. Maar de energietransitie is veel meer een politiek gestuurd proces, waarbij ook andere belangen spelen. Tegelijkertijd zijn de aandeelhouders van de drinkwaterbedrijven vaak dezelfde gemeenten die de energietransitie moeten uitvoeren. Dus het is belangrijk dat de gemeenten in overleg gaan met hun aandeelhouders over hun eigen rol in de energietransitie.’

Hoe kunnen de drinkwaterbedrijven daar beter op inspelen?

‘Drinkwaterbedrijven moeten intern kijken naar hun prioriteiten, hun handelingsruimte en de interne organisatie. Daarnaast moeten ze op nationaal niveau aandacht vragen voor dit probleem. Daar is Vewin al hard mee bezig. Dus het is een drielagenmodel: intern in samenhang met de gemeente, met andere stakeholders én op nationaal niveau.’

Opwarming van drinkwater in het leidingnet is een van de effecten: waarom is dat van belang en hoe zou het voorkomen moeten worden?

‘Het voorkomen van de opwarming van drinkwater in het leidingnet is lastig. Wij gaan bij KWR onderzoek doen om daar verder naar te kijken. En om door te rekenen wat de effecten kunnen zijn op basis van een aantal verschillende scenario’s. Maar eigenlijk is de enige maatregel die echt werkt: afstand. Afstand houden is echter niet overal mogelijk. En in alle gevallen zul je rekening moeten houden met kruisingen. Ook al is er afstand, als de drinkwaterleiding verschillende keren een warmteleiding moet kruisen, dan heeft dat effect. Hoeveel dat weten we nog niet, maar we hopen dat dit onderzoek hier uitsluitsel over zal geven.’

Hoe raakt de uitrol van warmtenetten aan de operaties en het assetmanagement van drinkwaterbedrijven? Welke impact verwacht u?

Beuken: ‘Het assetmanagement – het beheer- en vervangingsbeleid rondom leidingen – speelt zeker ook mee. Als een leiding nog dertig jaar kan meegaan, maar de gemeente wil over vijf jaar de grond openen vanwege een grootschalige renovatie van de ondergrondse infrastructuur, dan zul je als drinkwaterbedrijf hoogstwaarschijnlijk moeten meedoen. Dat betekent dat investeringen die voor de toekomst gepland stonden, naar voren worden gehaald. En dat gaat geld kosten. Daarnaast hebben drinkwaterbedrijven al last van een drukke ondergrond en die zal alleen maar drukker worden. Al deze werkzaamheden vragen veel capaciteit. En het perfecte samenwerkingsmodel is nog niet gevonden. Wij horen van drinkwaterbedrijven dat de samenwerking in veel gemeenten goed gaat, maar bij andere lukt dat minder goed.’

Hoe zou in de energietransitie beter rekening gehouden kunnen worden met de drinkwaterbelangen?

‘De drinkwaterbedrijven moeten vooral hun eigen standpunten

‘ER ZIJN VEEL PLEKKEN IN HET NET WAAR DRINK- WATER KAN OPWARMEN’

naar buiten brengen. Dat betekent ook dossiers opbouwen om aan te kunnen tonen waar het misgaat. Daarnaast moeten ze onderzoek doen, bijvoorbeeld naar de ideale aanlegdiepte van een waterleiding. Drinkwaterbedrijven zijn al actief op het gebied van normalisaties. Op NEN-niveau worden afspraken gemaakt over samenwerkingen in de ondergrond. Daarnaast moeten de drinkwaterbedrijven zichzelf goed organiseren, want dat doet de energiewereld ook. Op dit moment wordt de Beleidsnota Drinkwater opnieuw ingevuld: het is dus zeer belangrijk dat daarin het belang van de drinkwaterbedrijven goed wordt vastgelegd. Er is behoefte aan een discussie waarin de strategische belangen van drinkwater worden geplaatst ten opzichte van de strategische belangen van de energietransitie. En er is behoefte aan overkoepelende afspraken waarin een visie wordt gevormd over de stedelijke inrichting en waarin kaders worden uitgezet hoe te komen tot een optimale samenwerking.’

‘Kortom: er is nog een heleboel onduidelijk. De Transitievisie Warmte moet eind 2021 klaar zijn, maar het zou kunnen dat dat vanwege de coronacrisis wordt uitgesteld. Er spelen grote belangen, maar we hebben nog geen idee wat de specifieke uitvoering van de energietransitie zal betekenen. Welke snelheid is er mogelijk qua uitrol, welke partijen komen erop af, welke samenwerkingsvormen gaan er ontstaan? Dat is heel bepalend voor hoe het hele speelveld eruit gaat zien. Er is een algemene zorg of gemeenten dat wel aankunnen. Gemeenten hebben toch wel de neiging om veel vragen uit te besteden, maar hebben zij voldoende kennis en capaciteit om hun wettelijke regierol waar te maken? Hoe kun je het belang van de volksgezondheid verdedigen, waar heb je invloed op, met wie kun je in gesprek komen en ben je tijdig geïnformeerd? Dat zijn allemaal punten waar drinkwaterbedrijven zorgen over hebben.’

De Nationale Kraanwaterdag werd 's ochtends officieel geopend op basisschool De Taaltuin in Schiedam, door de minister van Infrastructuur en Waterstaat, Cora van Nieuwenhuizen, links op de foto Annette Ottolini, algemeen directeur Evides waterbedrijf.

Nationale Kraanwaterdag groot succes

Op 23 september 2020 deden in heel Nederland scholen en bso's mee met de eerste Nationale Kraanwaterdag. De kinderen leerden waar hun kraanwater vandaan komt, hoe de zuivering van water in z'n werk gaat en hoe je zuinig kunt omgaan met water. De Nationale Kraanwaterdag werd 's ochtends officieel geopend op basisschool De Taaltuin in Schiedam, door de minister van Infrastructuur en Waterstaat, Cora van Nieuwenhuizen.

Tijdens de Nationale Kraanwaterdag staat 'slim gebruik' van kraanwater centraal. 'Water speelt een belangrijke rol in de toekomst', aldus de minister. 'Het klimaat verandert. Er zijn steeds vaker extreme weersomstandigheden. Zeker bij een droge zomer is het van belang op de juiste manier om te gaan met het drinkwater.'

Meer dan 200.000 basisschoolleerlingen uit ruim 7.000 klassen en bso-groepen volgden de kraanwaterles. Daarna gingen zij aan de slag om een slim idee te bedenken om verspilling van kraanwater tegen te gaan. Tijdens de volgende Wereld Water Dag, op 22 maart 2021, overhandigt de klas met het beste plan alle slimme ideeën voor waterbesparing aan minister Van Nieuwenhuizen.

Slim omgaan met kraanwater

De drinkwaterbedrijven gaven onderzoeksbureau Kantar opdracht om te onderzoeken wat kinderen eigenlijk weten over kraanwater. Hieruit blijkt dat kinderen het belangrijk vinden dat we in Nederland slim omgaan met kraanwater (82%). Kinderen weten dat douchen een van de grootste verbruikers is van kraanwater in huis, maar toch blijkt het een uitdaging om korter te douchen. Slechts 36% doucht vaak zo kort mogelijk – bij volwassenen is dit 79%.

Wanneer kinderen een lijst wordt voorgelegd met mogelijke oplossingen om slimmer om te gaan met kraanwater, vindt meer dan vier op de tien kinderen het een heel goed idee om voor het doorspoelen van de wc geen kraanwater maar regenwater te gebruiken. Nog eens vier op de tien kinderen vinden het goed om regenwater op te vangen. Ook 'op school les krijgen over hoe je slimmer omgaat met kraanwater' en 'ouders kunnen uitleggen hoe er thuis verstandiger met kraanwater om kan worden gegaan' scoren hoog bij de kinderen (36% en 31%).

Goed op de hoogte

Verder blijkt dat kinderen over het algemeen goed op de hoogte zijn waar het kraanwater in Nederland vandaan komt en dat ze hier verstandig mee om moeten gaan. Ongeveer een derde gelooft dat er voor altijd, genoeg kraanwater is; tegelijkertijd denkt meer dan de helft (55%) van de kinderen dat kraanwater op kan raken. Uit het onderzoek blijkt dat een groot deel van de kinderen de kraan uitzet tijdens het tandenpoetsen en de kleine spoelknop gebruikt bij het plassen.

Nationale Kraanwaterdag 2021

Dit eerste jaar was het animo van scholen om mee te doen aan de Nationale Kraanwaterdag, die wordt georganiseerd door de drinkwaterbedrijven, groot. De tweede Nationale Kraanwaterdag vindt plaats in september 2021.

Van pachtgrond naar prachtgrond

Een gezonde bodem is essentieel voor de kwaliteit van het Brabantse grondwater en daarmee voor de drinkwatervoorziening van nu en de toekomst. Een deel van de grond in bezit van Brabant Water wordt verpacht aan agrariërs. Met haar duurzame pachtbeleid nodigt Brabant Water boeren uit om duurzamer om te gaan met deze grond. De agrariër krijgt – afhankelijk van de gekozen duurzame maatregelen – korting op de pachtprijs. Deze maatregelen dragen direct bij aan een gezondere bodem en dat is natuurlijk ook voor de boer zelf belangrijk.

brabant Water
bewust. natuurlijk.

Fruitteler Leander Vereecken krijgt uit handen van minister Carola Schouten (LNV) het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 aangereikt.

Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie duurzame gewasbescherming: 'Terugdringen gewasbeschermingsmiddelen'

Het recente Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 zet in op meer onderzoek en pilotprojecten. Met als doel: een land- en tuinbouwpraktijk die zo min mogelijk behoefte heeft aan gewasbeschermingsmiddelen en daardoor beter in balans is met natuur en milieu. Met dit plan slaan tien verschillende partijen uit de land- en tuinbouw, fytofarmacie, watersector en natuur- en milieubescherming de handen ineen om samen met de overheid en de toezichthouders te werken aan een trendbreuk in de gewasbescherming.

Op 28 september stuurde minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 naar de Tweede Kamer. De betrokken partijen Agrodis, Artemis, Ctgb, Cumela, Fedecom, LTO Nederland, Natuur en Milieu, Nefyto, NVWA, Plantum, Unie van Waterschappen en Vewin trekken samen op met de ministeries van LNV en van IenW om een transitie te realiseren met daarin een aantal grote opgaven. Het Uitvoeringsprogramma (UP) geeft concrete vorm aan de route naar de toekomst, zoals eerder verwoord in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 van de minister van LNV.

Omslag naar weerbare teeltsystemen

Alle betrokken partijen van het UP werken aan een land- en tuinbouwpraktijk die is verbonden met de natuur. Er worden alleen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt met nagenoeg geen emissies naar het milieu en met nagenoeg geen residuen op producten voor voedselconsumptie. Daarom wordt ingezet op een omslag naar weerbare teeltsystemen. Dat betekent: gewassen die uit zichzelf tegen een stootje kunnen en die fors minder behoefte hebben aan gewasbeschermingsmiddelen. De hiervoor benodigde systemen, de kennis en de technologie bestaan nog niet of slechts beperkt

en moeten dus nog worden (door)ontwikkeld. Het UP beschrijft verschillende acties om ontwikkeling te stimuleren op het gebied van onder andere weerbare rassen door veredeling, innovatieve teeltconcepten en het stimuleren van natuurlijke plaagbestrijders. Ook is er aandacht voor een gelijk speelveld binnen en buiten de Europese Unie.

Betere bescherming drinkwaterbronnen

Het reduceren van de emissies van bestrijdingsmiddelen is voor de drinkwaterbedrijven cruciaal. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) laat in haar tussenevaluatie van de Tweede nota duurzame gewasbescherming (2019) zien dat het doel, om in 2023 nagenoeg geen normoverschrijdingen door bestrijdingsmiddelen meer te hebben in drinkwaterbronnen, bij ongewijzigd beleid waarschijnlijk niet wordt gehaald. Daarnaast blijkt uit de Nationale analyse waterkwaliteit (2020) dat de Kaderrichtlijn Water-doelen voor 2027 nog niet in zicht zijn.

Er is daarom extra inzet nodig om de doelen van de Tweede nota (in 2023) en de KRW (in 2027) te kunnen halen. In de Toekomstvisie Duurzame gewasbescherming 2030 is afgesproken dat emissies van gewasbeschermingsmiddelen verder moeten worden teruggebracht, naar nagenoeg nul in 2030. De doelen voor 2023 en 2027 worden daarmee richting 2030 verder aangescherpt. Vewin onderschrijft die ambitie van harte. Een daadkrachtige uitvoering van het bijbehorende uitvoeringsprogramma is daarvoor cruciaal. De focus moet hierbij liggen op de bescherming van drinkwaterbronnen en extra aandacht voor toezicht en handhaving van de maatregelen in gebieden voor de drinkwatervoorziening. De eerste mijlpaal moet zijn het realiseren van de geformuleerde doelen voor 2023.

Van links naar rechts: Tjeerd de Groot (D66), Cem Laçin (SP), minister Cora van Nieuwenhuizen van IenW en William Moorlag (PvdA) tijdens het Wetgevingsoverleg Water.

Wetgevingsoverleg Water en Wadden

Tweede Kamer wil voldoende ruimte investeringen drinkwaterbedrijven

In het Wetgevingsoverleg Water en Wadden op 1 december kwamen de actuele speerpunten van de drinkwatersector ruimschoots aan bod. Behalve voor thema's zoals waterbeschikbaarheid en de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), was er ook veel aandacht voor de WACC-problematiek.

Verder kwamen de normen voor PFAS in drinkwater in relatie tot de indicatieve niveaus voor ernstige verontreiniging (ofwel: INEV's) voor PFAS in grondwater uitgebreid aan de orde. Daarnaast werd er gesproken over de recente gerechtelijke uitspraak om het verbod op bestrijdingsmiddelen buiten de landbouw terug te draaien. Omdat dit waarschijnlijk het laatste grote Kamerdebat over water voor de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 was, stond het gesprek ook in het teken van het naderende afscheid van verschillende waterwoordvoerders.

WACC en meer investeringsruimte drinkwaterbedrijven

Meerdere partijen vroegen aandacht voor de mogelijkheden voor drinkwaterbedrijven om de benodigde investeringen te kunnen financieren. William Moorlag (PvdA) stelde dat de drinkwaterbedrijven de komende jaren grote investeringen moeten doen. Hij gaf aan zorgen te hebben over de belemmeringen die de berekeningswijze van de WACC (gewogen vermogenskostenvergoeding) opwerpt. Moorlag vroeg hoe minister Cora van Nieuwenhuizen gaat bevorderen dat de drinkwaterbedrijven ruimer in hun financiële jas komen te zitten, om zo de benodigde investeringen te kunnen doen. Want hiervoor is volgens hem echt voldoende ruimte nodig.

Een gelijkkluidend pleidooi hield Jaco Geurts (CDA), die de minister ook verzocht om de drinkwaterbedrijven meer ruimte te geven. Carla Dik-Faber (CU) stelde dat de drinkwaterbedrijven al met het ministerie in overleg zijn, maar dat de benodigde aanpassing van de regelgeving nog niet in zicht is. Ook Remco Dijkstra (VVD) en Corrie van Brenk (50PLUS) gaven aan zorgen te hebben of er in de komende jaren voldoende geïnvesteerd kan worden door de drinkwaterbedrijven. De minister erkende het probleem en gaf aan dat zij in overleg is met de drinkwaterbedrijven om een oplossing te vinden.

Zowel de PvdA als de ChristenUnie, samen met het CDA en de VVD, dienden moties in die de minister verzoeken bij de vaststelling van de WACC te borgen dat de drinkwaterbedrijven de sterk toenemende investeringen in de leveringszekerheid en waterkwaliteit kunnen financieren en uitvoeren.

Waterbeschikbaarheid

Waterbeschikbaarheid en voldoende water stonden ook prominent op de agenda. Meerdere woordvoerders, met name Eva van Esch (PvdD) en Roy van Aalst (PVV) gaven aan dat wij in

Nederland water genoeg hebben, als wij het water maar minder snel afvoeren en beter gaan vasthouden. Dik-Faber (CU) stelde dat de doelstellingen vanuit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) met betrekking tot het waterbeleid moeten gaan doorwerken in het regionale beleid. Tjeerd de Groot (D66) vroeg hoe, na drie droge zomers, het watermanagement goed geborgd gaat worden. Hij vroeg om projecten zoals het Vitens-concept Panorama Waterland verder te steunen. De Kamer plaatste ook veel vraagtekens bij de governance van het grondwater en het vraagstuk van de sterke groei van (ook illegale) onttrekkingen. De minister gaf aan dat de ordenende principes uit de NOVI in de regio's toegepast moeten gaan worden. Ook zei ze dat de op te richten Studiegroep Grondwater de vragen op het vlak van grondwater breed zal gaan behandelen.

Behalen doelen Kaderrichtlijn Water in 2027

Verschillende partijen spraken over de KRW-doelen voor 2027. Het CDA en D66 vroegen naar het perspectief op het halen van deze doelen. D66 vroeg of er verplichtende maatregelen genomen gaan worden via het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Het CDA diende, gezien de kosten ervan, een motie in die de regering verzoekt in kaart te brengen of de doelen van de KRW nog wel gehaald gaan worden, in het licht van de toenemende problematiek met medicijnresten.

Cem Laçin (SP) vroeg aan de minister geen voortijdige besluiten te nemen over de INEV's (indicatieve niveaus voor ernstige verontreiniging) voor PFAS in grondwater en dit pas te doen als het onderzoek naar PFAS in grondwater is afgerond. De minister ontkende dat de INEV's een relatie hebben met de normen voor PFAS in drinkwater. Ze gaf aan nog met een brief met nadere uitleg over het onderwerp te komen voordat de Tweede Kamer over de INEV's-motie gaat stemmen.

Opheffen verbod chemische onkruidbestrijding op verhardingen

Tot slot vroeg Laura Bromet (GroenLinks), naar aanleiding van de recente gerechtelijke uitspraak over het opheffen van het verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen buiten de landbouw, hoe de minister dat besluit gaat repareren. Bromet diende hierover een motie in, waarop de minister een brief van staatssecretaris Stientje van Veldhoven over dit onderwerp toezegde.

Nieuwe EU-strategie: ambitieuze aanpak schadelijke chemische stoffen

Op 14 oktober publiceerde de Europese Commissie de Strategie voor duurzame chemische stoffen, als onderdeel van de Europese Green Deal. Deze strategie vormt een belangrijke stap richting de 'zero pollution ambition' van de Europese Unie. Wat heeft deze strategie nog meer voor ogen? En wat vond het Europees Parlement van de eerdere strategie van de Commissie voor geneesmiddelen in het milieu?

Wat vindt Vewin van de Strategie voor duurzame chemische stoffen?
Zoals het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in de Nationale analyse waterkwaliteit (2020) al vaststelde, zorgen industriële verontreinigingen, bestrijdingsmiddelen en (andere) opkomende stoffen voor toenemende druk op de kwaliteit van onze bronnen van drinkwater zoals de Rijn en de Maas. Omdat het effectief terugdringen van verontreinigingen veelal een Europese aanpak vraagt, pleit Vewin voor een ambitieuze invulling en ziet de volgende prioriteiten:

- Brede steun voor de EU-ambitie om vervuiling van het milieu door chemische stoffen tot nul terug te brengen, dit brengt het halen van KRW-doelen dichterbij.
- Ervoor zorgen dat de strategie zich richt op de hele keten van chemische stoffen, van productie en gebruik tot veilige en duurzame afvalverwerking.
- Het voorzorgsprincipe en het principe 'de vervuiler betaalt' moeten leidend zijn. Voorkom verontreiniging aan de voorkant via bronbeleid, duurzame ontwikkeling ('safe-by-design') en toelatingsbeleid. Extra zuivering bij drinkwaterproductie moet gezien worden als laatste optie.
- Stel een sluitende boekhouding verplicht voor emissies en afvalstromen van schadelijke stoffen.
- Focus op probleemstoffen voor drinkwater (PMT-stoffen), door deze via ECHA in REACH te classificeren als zeer zorgwekkende stoffen met verregaande lozingsrestricties.
- Verbied niet-essentieel gebruik van PFAS-stoffen.
- Spoor de industrie aan positieve lijsten op te stellen van stoffen die veilig zijn in gebruik.

De Commissie ziet de strategie voor chemische stoffen als onderdeel van de bredere Green Deal-agenda. Ze wijst daarbij op de samenhang met andere initiatieven zoals de 'Van boer tot bord strategie' en de Geneesmiddelenstrategie. De strategie voor chemische stoffen loopt vooruit op het Zero Pollution Action Plan dat in 2021 volgt. Eurocommissaris voor Milieu Virginijus Sinkevičius gaf in de EP-milieuc commissie aan dat onder de nieuwe strategie de meest schadelijke stoffen, zoals PFAS, moeten worden uitgefaseerd, tenzij ze essentieel zijn voor de samenleving. Wat deze essentiële toepassingen precies zijn, moet nog worden vastgesteld, maar de Commissie toont met dit voorstel duidelijk ambitie.

Concrete maatregelen

Deze maatregelen stelt de Commissie concreet voor in deze strategie:

- Verbieden van PFAS-stoffen, behalve voor essentiële toepassingen.
- Herzien van de EU-regelgeving voor chemische stoffen (REACH) om PMT-stoffen (persistente, mobiele en toxische stoffen) te classificeren als zeer zorgwekkende stoffen (in artikel 57 van de REACH-verordening).

- Herzien van de Richtlijn Industriële Emissies om veiliger gebruik van chemische stoffen te promoten en emissies van PFAS aan te pakken en te rapporteren.
- Prioriteit geven aan het versneld aanpakken van schadelijke stoffen zoals kankerverwekkende, hormoonverstorende, bioaccumulerende of zeer persistente en zeer mobiele stoffen.
- Introduceren van combinatie-effecten van chemische stoffen in waterwetgeving zoals de Richtlijn Prioritaire Stoffen en de Grondwaterrichtlijn, en onderzoeken hoe combinatie-effecten kunnen worden geïntroduceerd binnen REACH.
- Toevoegen van PFAS aan de Richtlijn Prioritaire Stoffen en de Grondwaterrichtlijn.
- Voorstellen om de goedkeuringsprocedure van REACH te herzien.
- Realiseren van meer transparantie over chemische stoffen, onder andere een EU repository met grenswaarden voor volksgezondheid en milieu.
- Beoordelen en toelaten van chemische stoffen via een groepsaanpak (one substance – one assessment).

Onderzoek en ontwikkeling

Verder wil de Commissie het onderzoek en de ontwikkeling ondersteunen van oplossingen voor het opruimen van vervuilde bodem en water. Ook wil de Commissie dat nieuwe stoffen veilig en duurzaam worden ontworpen en dat ze passen binnen de circulaire economie. Hiervoor worden criteria opgesteld. Verder streeft ze ernaar dat de EU-wetgeving voor chemische stoffen volledig wordt nageleefd, met 'zero tolerance' voor niet-naleving.

Concrete wetsvoorstellen moeten de strategie opvolgen, onder andere een herzieningsvoorstel van de REACH-verordening, een herzieningsvoorstel van de Richtlijn Industriële Emissies, herziening van de lijst met prioritair stoffen, de Grondwaterrichtlijn bijlagen, en bijkomende uitvoeringshandelingen. Dit zal de komende jaren plaatsvinden.

Lidstaten en parlement enthousiast

Een groep lidstaten waaronder Nederland, Zweden, Frankrijk en Oostenrijk verwelkomen de ambitie in de strategie al tijdens de Milieuraad van oktober. Zij hadden de Commissie in het verleden vaker opgeroepen om meer te doen om volksgezondheid en milieu beter te beschermen tegen zeer schadelijke chemische stoffen. Ook het Europees Parlement heeft enthousiast gereageerd. Maar de samenwerking in wetgeving en de implementatie daarvan zullen uiteindelijk uitwijzen hoever de ambitie van de Commissie heeft bereikt.

Medicijnresten in het milieu

De Commissie neemt de impact van de productie en het gebruik van geneesmiddelen op het milieu, en drinkwaterbronnen in het bijzonder, mee in de nieuwe Geneesmiddelenstrategie die eind november is gepubliceerd. De Commissie publiceerde tegelijk met deze nieuwe strategie een voortgangsrapportage over de acties die zijn genomen om de Strategische Aanpak van Geneesmiddelen in het Milieu van 2019 uit te voeren. Het Europees Parlement (EP) heeft in dat kader op 17 september 2020 in een breedgedragen resolutie een betere aanpak medicijnresten in waterwetgeving geëist. Het EP vindt de acties van de Commissie tot op heden niet voldoende en vraagt om effectieve maatregelen.

De EP-resolutie haalt Nederland aan als een van de voorbeeldlanden, met de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water. De impact van medicijnresten op water moet volgens het EP worden meegenomen in de EU-waterwetgeving. De Kaderrichtlijn Water en dochterrichtlijnen zoals de prioritair stoffenrichtlijn zijn recent geëvalueerd. De Commissie beraadt zich momenteel op vervolgstappen. Het EP roept de Commissie op geneesmiddelen die zeer risicovol zijn voor het milieu, op te nemen in de lijst van prioritair stoffen. De herziening van de Richtlijn stedelijk afvalwater is recentelijk van start gegaan. In dat kader bestudeert de Commissie al opties om opkomende stoffen, zoals medicijnresten, aan te pakken.

Het EP vraagt daarnaast onder andere om:

- aandacht voor de specifieke impact van medicijnresten op drinkwaterbronnen;
- speciale focus op hotspots van emissies van geneesmiddelenresten, zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) en extra fondsen voor nieuwe technologieën voor het opsporen en geavanceerd zuiveren van medicijnresten;
- de milieu-impact van nieuwe geneesmiddelen mee te nemen in risico/batenanalyses, en daarbij ook te kijken naar hun afbraakproducten en metabolieten.
- inrichten van een centrale database voor de resultaten van milieurisico-analyses. Milieu-informatie over bijvoorbeeld de impact op waterkwaliteit, het gedrag van stoffen in het milieu, afbreekbaarheid en zogenoemde cocktail-effecten drinkwaterbedrijven en waterbeheerders is immers essentieel.

Waterwoordvoerders aan het woord

Met de Tweede Kamerverkiezingen in het vooruitzicht kijken de waterwoordvoerders van negen grote partijen terug op de afgelopen vier jaar en vertellen zij iets over hun ambities voor de toekomst. Wat is er op het gebied van waterbeleid bereikt en waar zijn zij trots op? En wat staat er nog op hun wensenlijstje?

Carla Dik-Faber, ChristenUnie

‘De zorg voor de aarde, ons gemeenschappelijk huis, gaat mij zeer aan het hart. Daarom heb ik mij de afgelopen jaren ingezet voor verbetering van de waterkwaliteit; die is nog niet op orde. Nog altijd komen er veel stoffen in het water terecht die het milieu schaden. Na het rondetafelgesprek over medicijnresten, dat op voorstel van de ChristenUnie is georganiseerd, kwam er een ketenaanpak tot stand. Deze aanpak moet nu in de praktijk worden gebracht. Hierin is met name aandacht voor het nemen van bronmaatregelen en normering van stoffen, maar ook voor relatief eenvoudige zaken zoals de inzameling van oude medicijnen door de apotheek. Iets anders waar ik mij hard voor heb gemaakt, is een koppeling van het Deltaprogramma aan andere maatschappelijke opgaven, zoals natuurherstel. Dat kan alleen wanneer de verschillende budgetten van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen daarvoor worden ‘ontschot’. Uiteraard mag dat niet ten koste gaan van waterveiligheid, maar op deze manier zijn er wel veel kansen voor integrale gebiedsontwikkeling. Ook heb ik aandacht gevraagd voor energieopwekking door waterschappen. Dat is niet hun kerntaak, maar zij zijn koplopers in de energietransitie en waarom zouden zij niet méér duurzame energie mogen opwekken dan voor eigen gebruik? Vanwege het urgente vraagstuk van klimaatverandering zouden we dit moeten toejuichen!’

‘Waar ik minder enthousiast over ben, zijn zonnepanelen op water. Toen ik mijn motie over de zonneladder indiende, was ongeveer 95% van het dakpotentieel nog niet in gebruik voor zonnepanelen. Zonnepanelen op land is het makkelijkste, maar ook het laatste dat je moet doen. Dat geldt ook voor zonnepanelen op water. De ChristenUnie wil dat er eerst meer onderzoek wordt gedaan naar de gevolgen voor vogels en het onderwaterleven. Het kan niet zo zijn dat oplossingen voor de klimaatcrisis de biodiversiteitscrisis vergroten. Verder zou ik het onderwerp ‘verdroging’ nóg hoger op de agenda willen zetten. Denk alleen al aan water vasthouden of een hoger waterpeil. Het vraagstuk is eigenlijk te groot voor ons poldermodel. Dit vraagt om lef van de overheid. Lef om lastige beslissingen te maken én om vooruit te kijken. Misschien moeten we uiteindelijk onder ogen zien dat door klimaatverandering ook de natuur in ons land zal veranderen. Daar zullen we ons op moeten voorbereiden.’

Corrie van Brenk, 50PLUS

‘Vier jaar geleden ben ik bij toeval bij dit prachtige onderwerp terechtgekomen. Ik nam de portefeuille Infrastructuur en Waterstaat op me, werd trotse ambassadeur van SDG 6 (veilig en voldoende drinkwater) en mijn hart was gestolen. Dat water wereldwijd een bron van conflict kan zijn bij te veel of te weinig water, is onmiskenbaar. Onze kennis in Nederland kan veel landen helpen; er werken veel gedreven mensen in deze sector.’

‘In de Kamer was ik betrokken bij veel wateronderwerpen. Ik was blij met mijn aangenomen moties op het gebied van wettelijk verplichte kennisdeling voor bedrijven over gevaarlijke stoffen, publieke watertappunten en mijn overgenomen motie over concrete en meetbare resultaten in het Bestuursakkoord Water. De hoeveelheid medicijnresten in afvalwater en legionellabeheersing vind ik ook belangrijke onderwerpen, waar ik regelmatig aandacht voor vroeg. Ik was verbaasd dat de drinkwatersector niet was vertegenwoordigd bij crisisoverleggen in de afgelopen droogteperiodes. Gelukkig veranderde dat, mede aangespoord door onze motie.’

‘Voor ons gold steeds: de vervuiler betaalt. We verzochten de minister te kijken naar een nieuwe vormgeving voor een zuiveringsheffing op basis van drinkwatergebruik.’

‘Ook heb ik me ingezet voor klimaatadaptatie. Bij diverse werkbezoeken, bijvoorbeeld aan Rotterdam, zag ik het belang daarvan en hoeveel daarin mogelijk is. Een ander memorabel werkbezoek was dat aan de WaterStraat en Deltares in Delft. Ongelooflijk hoeveel innovaties er al plaatsvinden op het gebied van waterberging en waterbeheer! Bij ons werkbezoek aan Dunea werd pijnlijk duidelijk dat drinkwater voor sommigen zo logisch is, dat bij forse uitbreiding van het aantal woningen in Den Haag vergeten werd dit te melden aan het drinkwaterbedrijf. Of er voldoende watercapaciteit is, stond niet eens op het netvlies... Zo goed is de sector bezig dat het vanzelfsprekend is. Maar het werk van de drinkwaterbedrijven is natuurlijk niet vanzelfsprekend, het is een meesterwerk waar de sector alle waardering voor verdient!’

Eva van Esch, Partij voor de Dieren

‘Om heel eerlijk te zijn, als ik naar het kabinetsbeleid van de afgelopen vier jaar kijk, zie ik weinig vernieuwends op het gebied van waterbeleid. We lijken door de droogte iets beter doordrongen van het belang van natuur en het vasthouden van water. Maar de positieve effecten van het klimaatadaptatiebeleid zijn nog verwaarloosbaar tegenover de negatieve effecten van het andere kabinetsbeleid. De lobby van de landbouw en de industrie moet stevig aangepakt worden. Het polderoverleg zit nog altijd overvol en in een volle polder verdrink je.’

‘Ik ben trots op het feit dat de Partij voor de Dieren tegen de stroom in zwemt en daarmee succes boekt. Dat na jaren strijd toch de Haringvlietsluis op een kiertje komt, dat gemalen en sluisen diervriendelijker worden gemaakt en dat zowel in de stad als in stroomgebieden van rivieren nu toch het inzicht is gekomen dat ruimte maken voor natuur en water essentieel is voor een duurzame toekomst.’

‘Voor de toekomst zou ik graag zien dat we echt gaan voor de doelen van de Kaderrichtlijn Water. De regering weet nu al dat we de doelen in 2027 niet gaan halen. Ze steken, net zoals al decennia gebeurt op bijvoorbeeld het stikstofdossier, hun kop in het zand. Dat werkt niet. En dan natuurlijk de aanpak van droogte. Het waterpeil moet echt omhoog, te beginnen rondom de kwetsbare veengebieden. Natuurherstel kan alleen van de grond komen met een radicaal andere denkwijze over water en watergebruik.’

‘Ook het voorkomen van watervervuiling is essentieel. Voorkomen dat bijvoorbeeld PFAS, landbouwgif en microplastics in het water komen, is essentieel. We kunnen ons best doen om deze gevaarlijke stoffen er allemaal weer uit te filteren, maar waarom laten we toe dat deze stoffen in ons (drink)water terechtkomen? Geen tijd te verliezen, dus: strengere normen, strengere straffen bij overtredingen en toezicht en handhaving op deze normen flink uitbreiden.’

Jaco Geurts, CDA

‘Er gaat veel goed rondom het water. De hele wereld komt in Nederland kijken hoe onze relatie met het water is. Nederland heeft daarover veel kennis in huis. We hebben onze waterervaring voor een groot deel te danken aan de eeuwenoude waterschappen die dienen als een soort verzekeringsstelsel. Water is van levensbelang. Maar we zien ook de extremen, als het gaat om droogte of juist wateroverlast, steeds groter worden. Daarmee wordt ook de noodzaak hiervan te leren groter. Ik zie door een paar droge zomers een verschuiving van de aandacht. Waar we vroeger toch vooral spraken over het beheersen van te veel water, praten we de laatste tijd steeds meer over het tekort aan water.’

‘Er is de afgelopen periode vanzelfsprekend ook veel over waterveiligheid gesproken. Vaak ging dat in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Er gaat heel veel geld in om, en door de strengere eisen zie ik ook de kosten stijgen. Het is terecht dat daar het benodigde geld voor beschikbaar komt en dat daar amper politiek debat over is in de Tweede Kamer. De noodzakelijke hoogte van dijken leent zich niet voor politiek gedoe, daar moeten gewoon verstandige beslissingen over genomen worden.’

‘In Nederland zijn we gewend om een kraan open te draaien en dan te zien dat daar schoon zoet water uitkomt. Voor grote delen van de wereld is dat niet gewoon. We beseffen de waarde van het water pas als de bron is opgedroogd. Zover is het gelukkig dit jaar nog niet gekomen. Maar na de droogteperiodes kwam die vraag toch op. Droogteperiodes zullen vaker voorkomen en daar zullen we ons ook met geld en beleid op moeten voorbereiden.’

Laura Bromet, GroenLinks

‘Een van de eerste dingen die ik deed, toen ik tweeënhalf jaar geleden in de Tweede Kamer kwam, was het schrijven van een initiatiefnota over veen: ‘Veen red je niet alleen’. Een derde van Nederland heeft een veenbodem. In de veengebieden gaat het vaak slecht met de weidevogels, en de verdroging van veen zorgt ook voor veel CO₂-uitstoot. Droogliggend veen stoot jaarlijks evenveel CO₂ uit als 2 miljoen auto’s. Het is wenselijk dat de waterpeilen in deze veengebieden omhooggaan. Dat is goed voor het klimaat en goed voor de natuur. Na behandeling van de veennota in de Tweede Kamer is mijn voorstel aangenomen om te zorgen voor meer betrokkenheid van het Rijk bij deze problematiek. De komende jaren zal blijken wat er gaat veranderen in de veengebieden. Het zou het mooiste zijn om de uitdagingen die er liggen om de stikstofuitstoot uit de veehouderij te verlagen, hierbij te betrekken. We moeten werken aan een veehouderij in deze gebieden die rekening houdt met milieu, klimaat en natuur.’

‘Afgelopen halfjaar heb ik gewerkt aan mijn wetsvoorstel om de geborgde zetels in de waterschappen af te schaffen. GroenLinks wil dat de waterschappen democratisch worden en dat de in het waterschapsbestuur gereserveerde plaatsen verdwijnen. Er lijkt zich een meerderheid af te tekenen voor dit voorstel. Het ligt nu ter advies bij de Raad van State. Ik hoop dat het me lukt de wet nog aangenomen te krijgen voor de volgende waterschapsverkiezingen. En ik hoop natuurlijk in maart weer gekozen te worden als Tweede Kamerlid zodat ik door kan gaan.’

Remco Dijkstra, VVD

‘Nederland is een echt waterland. Met een lange kustlijn en de vele rivieren en wateren die ons land kent. We genieten volop van het water. Omdat twee derde van Nederland onder de zeespiegel ligt, is het belangrijk om ons goed te weren tegen het water en eventuele overstromingen door rivieren. Velen noemen ons wereldleider in watermanagement, maar er is geen reden om achterover te leunen. Onze zeespiegel stijgt langzaam en we hebben te maken met extremere weersomstandigheden. Door extreme droogte, maar ook hevige regenbuien, wisselt de stand van het rivierwater erg regelmatig. De boeren hebben last van de verzilting van de bodem of ondergelopen akkers. Watermanagement is daarom belangrijk voor Nederland, niet alleen om voeten droog te houden, maar ons ook te verzekeren van voldoende en schoon drinkwater voor iedereen.’

‘De VVD is trots op de aandacht in ons land voor de bescherming van zowel de waterveiligheid als de beschikbaarheid van voldoende zoet water. Ons land is ongeveer het enige land ter wereld waar investeringen in waterbeheer en waterkwaliteit langjarig gegarandeerd zijn. Wij investeren daar ook fors in. De toegevoegde waarde van de Topsector Water bedraagt zelfs 7 miljard per jaar en dat zegt ook wel iets over de inzet, de kennis en kunde.’

‘Voldoende zoet water is van groot belang voor de agrarische sector, maar ook voor ons schone drinkwater uit de kraan. En we hebben gezien wat droge zomers kunnen doen als het kritisch wordt. De droogte geeft nieuwe uitdagingen en ik vind het mooi dat we daar echt op inspelen voor de natuur, het ondernemerschap en de mensen thuis die allemaal voldoende en goed water willen. Illegale lozingen of lozingen van vervuild water vragen blijvend onze aandacht. Ik zie ook dat de verzilting een toenemend probleem wordt. De VVD ziet het als opgave om met elkaar de hoeveelheid zoet water in Nederland veilig te stellen, waarbij de kosten in de hand gehouden moeten worden.’

Tjeerd de Groot, D66

‘Er is de afgelopen kabinetsperiode een enorme omslag gekomen in hoe we over water en ons waterstelsel denken. Het besef dat dat systeem robuuster, eerlijker en democratischer moet worden, dringt langzaam door in het hele politieke bestel. Dankzij jarenlang aandringen van D66 ligt er nu bijvoorbeeld eindelijk het advies van de Commissie Boelhouwer, dat de geborgde zetel in de waterschappen moet worden afgeschaft. Hierdoor kunnen stappen worden gezet in richting van de formatie om dit daadwerkelijk gedaan te krijgen.’

‘Ook is het principe ‘functie volgt peil’ als het op grondwaterpeil aankomt, waar D66 voor pleitte in de initiatiefnota Droge Voeten met GroenLinks, geregeld in de Nationale Omgevingsvisie. Dat biedt een revolutionair andere kijk op het watergebruik in Nederland.’

‘Verder hebben we als D66 bijgedragen aan een betere verdeling van de grote wateren. Na jarenlang aandringen ligt er een Noordzeeakkoord waarmee de overheid mede regie neemt op hoe de ruimte op de Noordzee op een duurzame wijze gebruikt kan worden door de verschillende partijen.’

‘Ook is er een beheerautoriteit gekomen voor de Waddenzee en is er door D66 geld vrijgemaakt voor het programma naar een Rijke Waddenzee. Ten slotte ligt er een reddingsplan voor het koraalrif in de Cariben dankzij een motie van D66 en GroenLinks.’

‘Kortom, een lijst om trots op te zijn en die lijst vul ik de komende periode graag aan!’

William Moorlag, PvdA

‘Sinds medio 2019 ben ik portefeuillehouder Water voor de PvdA-fractie in de Tweede Kamer. Water is een belangrijke bron van leven, zo niet dé belangrijkste. Wij mensen bestaan voor meer dan de helft uit water. Zeker zijn van goed, schoon drinkwater is letterlijk van levensbelang. In Nederland is dat vanzelfsprekend. Goed drinkwater halen we als regel niet gebotteld bij de supermarkt. We draaien gewoon de kraan open en dan komt er altijd water uit van goede kwaliteit, dat we zonder twijfel kunnen drinken. Als de drinkwatervoorziening hapert, of er is een verontreiniging, dan is dat zo afwijkend dat het onmiddellijk nieuws is in de media.’

‘In de Kamer heb ik me in het afgelopen jaar ingezet om de kwaliteit, de beschikbaarheid en de toegang tot schoon, goed drinkwater te borgen. Toekomstige generaties moeten daar ook op kunnen rekenen. Ik heb aangedrongen op het tijdig halen van de kwaliteitsdoelen uit de Kaderrichtlijn Water en in moties opgeroepen tot een snellere, samenhangende aanpak. Bij de behandeling van de Nationale Omgevingsvisie heb ik erop aangedrongen het beter zeker stellen van de zoetwatervoorziening als nationaal belang te erkennen. In de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit blijf ik hameren op het sneller terugdringen van het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen.’

‘Ben ik tevreden? Nee! Het schip verandert te langzaam van koers. Dat is niet goed. Bronmaatregelen, zoals het verminderen van de emissies in de landbouw, zijn moeilijk en duur, maar het laten doorsijpelen van schadelijke stoffen naar waterlichamen en het doorschuiven van problemen naar toekomstige generaties deugt niet en is nog veel duurder. In het laatste halfjaar van deze Kamerperiode zal ik me blijven inzetten voor het belang van schoon en goed drinkwater!’

Het Waterpaspoort van...

Naam: Erik Ziengs

Leeftijd: 60

Functie: Tweede Kamerlid VVD

Aantal glazen kraanwater per dag:

5 glazen.

Op het gebied van water ben ik trots op:

'De drinkwaterkwaliteit van Nederland. In Nederland vindt men het de normaalste zaak van de wereld om kraanwater te drinken, terwijl in de rest van Europa – laat staan in de wereld – dit niet het geval is.'

Ik heb iets met water omdat:

'Ik zit in de commissie Infrastructuur & Waterstaat van de Tweede Kamer. Daar voer ik het woord op onder andere waterkwaliteit.'

Mijn speerpunt voor het waterbeleid is:

'Onze waterkwaliteit waarborgen. Voor mens en milieu kent Nederland hoge standaarden voor de waterkwaliteit. Dat is goed, maar niet altijd even makkelijk om te bereiken.'

Als ik aan water denk, dan...

'Denk ik aan ons Nederland waar wij zoveel kennis hebben van water. Nederlandse kennis op het gebied van water is iets waar wij met zijn allen trots op mogen zijn.'

Achterspiegel

Stroomgebiedbeheerplannen: geef prioriteit aan kwaliteit drinkwaterbronnen

De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat onder toenemende druk. Bedreigingen zoals nitraat, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten, industriële stoffen, bodemverontreiniging en klimaatverandering leiden tot een slechtere waterkwaliteit. Hierdoor vergt het meer inspanning om schoon drinkwater te maken. Eind 2021 moeten de Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP's) en het Nationaal Waterplan (NWP) voor de periode tot 2027 gereed zijn, het jaar dat ook de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) gehaald moeten zijn. In de komende maanden worden de ontwerpplannen ter inzage gelegd.

Het is van belang dat de maatregelen van het NWP en SGBP's bij elkaar voldoende zijn om de KRW-doelen te halen en om verdere kwaliteitsverbetering van drinkwaterbronnen te realiseren. De Tweede Kamer heeft de minister eerder via moties opgeroepen goede regie te voeren en prioriteit te geven aan de bescherming van drinkwaterbronnen.

Wij vragen de minister bij de publicatie van de ontwerpplannen duidelijk te maken:

- hoe prioriteit wordt gegeven aan het verbeteren van de kwaliteit van drinkwaterbronnen, inclusief nieuwe bedreigingen en de invloed van klimaatverandering;
- hoe de bestuurlijke afspraken uit de Versnellingsafspraken van de Delta-aanpak Waterkwaliteit zijn verwerkt;
- of de maatregelen samen voldoende zijn om de KRW-doelen voor drinkwaterbronnen te halen of waar aanvullende maatregelen nodig zijn.